

WERELDBEELDEN III (Wordlviews)

RECENSIE VAN: Hubert Van Belle en Jan Van der Veken (red.), Nieuwheid deken. De wetenschappen en het creatieve aspect van de werkelijkheid, Acco, 2008.

De multidisciplinair samengestelde denkgroep *Worldviews*, in 1990 opgericht onder stimulans van Leo Apostel en Jan Van der Veken, brengt een derde reader uit over wereldbeelden. Zij wil vooral de verhouding tussen de exacte en de humane wetenschappen onderzoeken en werken aan de constructie van integrerende wereldbeelden. De exacte wetenschappen hebben het dikwijls moeilijk met de vage begrippen en de kwalitatieve benaderingen van de humane wetenschappen en de strenge aanpak van de exacte wetenschappen maakt hun domein dikwijls ontoegankelijk voor de meeste menswetenschappers. Zo lijkt de kloof tussen beide wel onoverbrugbaar.

In dit boek brengen de auteurs een consensusstandpunt over een totaalvisie zoals die gegroeid is in het interdisciplinaire proces van de denkgroep. Zij kiezen voor een globaal denkkader voor zowel de exacte als de humane wetenschappen. Hier staat vooral het sleutelbegrip *emergentie* centraal, dat binnen een gelaagde werkelijkheid het doorbreken van het bestaande uitdrukt en het ontstaan van het nieuwe beschrijft in de hogere lagen van de werkelijkheid. De lagere lagen (zoals het fysieke) bieden de mogelijksvoorwaarden voor het verschijnen van het nieuwe in de hogere lagen (zoals het bewustzijn). Hier worden de grenzen van het reductionisme duidelijk. Het ontstaan van het onverwachte, het niet-gepredetermineerde wijst op het tot stand komen van het echt nieuwe in de werkelijkheid. Je kunt terecht spreken van het creatieve aspect van de wereld. Daarbij speelt niet alleen ruimte, maar vooral tijd een belangrijke rol. De werkelijkheid is een creatief proces dat plaatsvindt doorheen een langetermijnevolutie, een creatieve wording.

Het laatste deel van deze reader brengt vijf deelaspecten van de problematiek naar voren. Jan Van der Veken opteert voor de continuïteitsthese die ingaat tegen een extrinsieke design of tegen een totaal onwaarschijnlijk toeval om de evolutie te verklaren. Hubert Van Belle omschrijft drie elkaar aanvullende visies op de werkelijkheid voor die creativiteit, emergentie, het niet vooraf gedetermineerd en echte nieuwheid enigszins verduidelijken. Bart De Moor laat zien hoe de evolutie een complex proces is waarin creativiteit een belangrijke rol speelt. Staf Hellemans beschrijft religie als toegang tot de werkelijkheid. Hij onderscheidt drie manieren in de omgang tussen wetenschap en religie: conflict (vijanden), contrast (vreemden voor elkaar) en contact (partners). Diederik Aerts laat zich vanuit de kwantummechanica inspireren om de deterministische beslissingsprocessen in de huidige representatieve democratie te doorbreken in de richting van een levende democratie.

Dit boek brengt de lezer in contact met het denken van een van de meest creatieve denkgroepen in Vlaanderen. Zoals de titel zegt durven zij nieuwheid denken. Uiteraard blijft het allemaal gecentreerd rond hoogwetenschappelijk werk, maar er komen geleidelijk toch wel enkele aanzetten tot praktische impact in het maatschappelijke leven. Het biedt ook goed weerwerk tegen de opkomende tendensen van creationisme in de godsdiensten en tegen het gevaar van reductionisme in de wetenschappen. Wie niet terugschrikt voor ernstig denkwerk zal in dit boek een stimulans vinden om open en creatief te leren denken. (13/04/09)

<http://home.scarlet.be/wol-deckers/recensies%202.htm#WERELDBEELDEN%20%20III%20%20%28Wordlviews%29>

